

Gospodarski, socialni in teritorialni položaj Slovenije

Ta kratka predstavitev je bila pripravljena, da bi zagotovila informacije za obisk delegacije Odbora za regionalni razvoj Evropskega parlamenta v Sloveniji med 3. in 5. aprilom 2018.

1. Predstavitev politično-administrativnega sistema v Sloveniji

Slovenija se nahaja v južnem delu srednje Evrope. Na severu meji z Avstrijo, na jugu s Hrvaško, na zahodu z Italijo in na vzhodu z Madžarsko. Slovenija ima tudi dostop do Jadranskega morja.

Je pretežno gorata država s celinskim podnebjem, z izjemo obalnega predela, kjer je podnebje mediteransko. Najvišji vrh je Triglav (2864 m).

Slovenija je šesta najmanjša država po številu prebivalcev in četrta najmanjša po velikosti ozemlja v Evropski uniji. Več kot polovico ozemlja prekrivajo gozdovi.

Zemljevid 1: Slovenija

Vir: Evropski parlament

Slovenija je k EU pristopila 1. maja 2004. S 1. januarjem 2007 je kot prva nova članica vstopila v euroobmočje. Slovenija je tudi članica zveze NATO (od leta 2004) in OECD (od leta 2010). Uradni jezik je slovenščina.

Razpredelnica 1: Glavni podatki

	Slovenija
Zastava	
Skupna površina:	20 273 km ²
Število prebivalcev (za 2017)	2 065 895
Gostota prebivalstva (za leto 2015) ocena EU-28: 117,1	102,4 prebivalca/km ²
Jezik	slovenščina
Valuta	EURO

Vir: Eurostat.

Slovenija je parlamentarna demokratična republika s predsednikom vlade, ki ga imenuje predsednik Državnega zbora, in predsednikom države, ki je neposredno izvoljen na volitvah. Predsednik lahko funkcijo opravlja samo dva zaporedna petletna mandata. Trenutni predsednik Borut Pahor je bil leta 2017 izvoljen za svoj drugi mandat. Med letoma 2004 in 2008 je bil poslanec v Evropskem parlamentu (v skupini socialdemokratov). Trenutni predsednik vlade je Miro Cerar iz stranke SMC (Stranka modernega centra), ki tvori koalicijo s strankama DeSUS (Demokratična stranka upokojencev Slovenije) in SD (Socialni demokrati). Naslednje parlamentarne volitve naj bi potekale sredi leta 2018¹.

Slovenski parlament sestavljata Državni zbor in Državni svet². Državni zbor je najvišje predstavniško in zakonodajno telo. Devetdeset poslancev Državnega zbora se izvoli na podlagi splošne in enake volilne pravice na neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem. Po eno poslansko mesto je v državnem zboru zagotovljeno predstavnikoma italijanske in madžarske narodne skupnosti. Poslanci Državnega zbora so izvoljeni za obdobje 4 let.

Državni svet zastopa nosilce socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov; zastopa funkcionalne interese različnih interesnih organizacij in interese lokalnih skupnosti. Štirideset članov Državnega sveta s posrednim glasovanjem izvolijo interesne organizacije oziroma lokalne skupnosti po volilnih telesih. Državni svet sestavljajo štirje predstavniki delodajalcev, štirje predstavniki delavcev, štirje predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev, šest predstavnikov negospodarskih dejavnosti in dvaindvajset predstavnikov lokalnih interesov. Poslanci Državnega sveta so izvoljeni za obdobje 5 let.

V njem so naslednje politične skupine:

- Stranka modernega centra (SMC) – članica skupine ALDE (a brez predstavnikov v EP),
- Slovenska demokratska stranka (SDS) – članica skupine PPE,

¹ Miro Cerar je 14. marca 2018 sporočil, da bo odstopil s položaja predsednika vlade v odgovor na odločitev vrhovnega sodišča o razveljavitvi referendumu o drugem tiru, ki je potekal septembra 2017. V času priprave te predstavitve, nova vlada še ni bila izvoljena.

² Opis parlamentarnega sistema je prevzet s spletne strani Državnega zbora Republike Slovenije www.dz-rs.si

- Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DeSUS) – članica skupine ALDE,
- Socialni demokrati (SD) – člani skupine S&D,
- Levica,
- Nova Slovenija – Krščanski demokrati (NSi) – članica skupine PPE,

V njem so tudi predstavniki italijanske in madžarske manjšine in nepovezani poslanci.

Slovenija ima 8 predstavnikov v Evropskem parlamentu, ki so člani skupin PPE (5), S&D (1), ALDE (1) in Verts/ALE (1).

Razpredelnica 2: Politični povzetek³

Predsednik države	Borut Pahor
Predsednik vlade	Miro Cerar (Stranka modernega centra (SMC))
Ministri, odgovorni za kohezijsko politiko	Alenka Smerkolj, ministrica brez resorja, pristojna za razvoj, strateške projekte in kohezijo, služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
Predsedniške volitve	Zadnje: November 2017 Naslednje: 2022
Parlamentarne volitve	Zadnje: julij 2014 Naslednje: maj 2018 ⁴
Lokalne volitve	Zadnje: oktober 2014 Naslednje: november 2018

Slovenija je razdeljena v 212 občin, od tega je 11 mestnih občin. Občine so organi lokalne samouprave. Občine vodi župan, ki je neposredno izvoljen za obdobje 4 let.

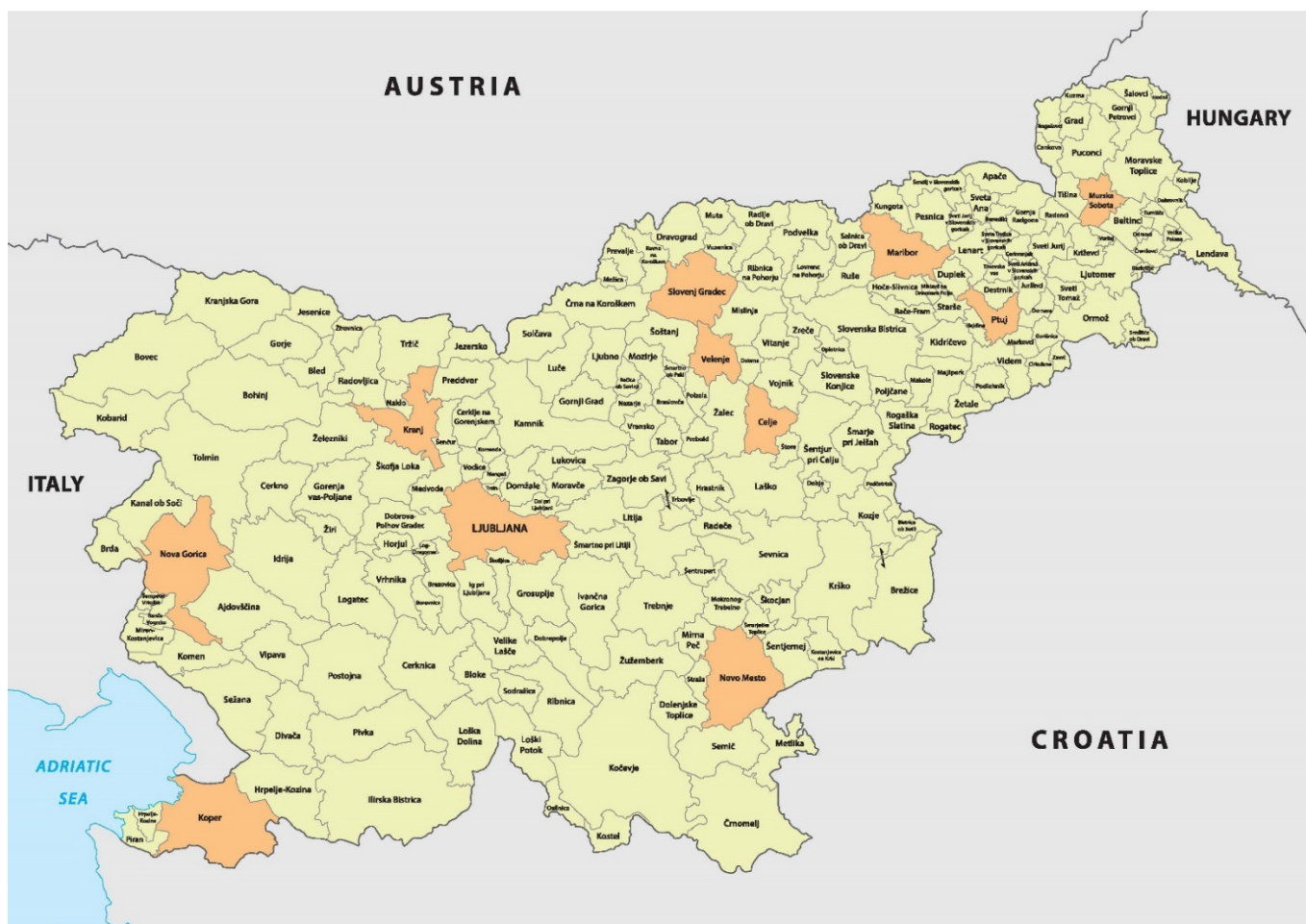
Občinski svet je občinski posvetovalni organ in organ odločanja, ki ga sestavljajo člani, izvoljeni s splošnimi neposrednimi volitvam za štiriletni mandat. Odgovoren je za sprejemanje glavnih odločitev, kot na primer prevzemanje občinske zemlje in sprejemanje razvojnih načrtov ter občinskega proračuna. Občinski svet prav tako predlaga direktorja občinske uprave, ki je javni uslužbenec.

Slovenija nima upravnih regij. Za potrebe regionalne politike EU se deli na dve NUTS 2 regiji: zahodna Slovenija in vzhodna Slovenija. Deli se tudi na 12 statističnih regij na ravni NUTS 3 brez vzpostavljenih struktur samouprave.

³ Miro Cerar je 14. marca 2018 sporočil, da bo odstopil s položaja predsednika vlade v odgovor na odločitev vrhovnega sodišča o razveljavitvi referendumu o drugem tiru, ki je potekal septembra 2017. V času priprave te predstavitve, nova vlada še ni bila izvoljena.

⁴ Najprej načrtovane junija 2018.

Zemljevid 2: Občine v Sloveniji

Vir: Shutterstock

2. Socialno–ekonomske razmere

Slovenija ima veliko majhnih naselij (več kot 6000) in 90 % teh naselij ima manj kot 500 prebivalcev. Samo 7 mest ima več kot 20 000 prebivalcev. Ljubljana, glavno mesto in prestolnica ima 287 000 prebivalcev. Drugo največje mesto je Maribor s 112 000 prebivalci⁵ Urbana središča so navadno večja in srednje velika mesta. Večina občin v Sloveniji je v redko poseljenih območjih. Odročna hribovita in gorska območja so večinoma ne poseljena.

Slovenija ima približno 2 milijona prebivalcev. Kohezijska regija zahodne Slovenije ima približno 969 000 prebivalcev in celotno prebivalstvo kohezijske regije vzhodne Slovenije ima okoli 1 083 000 prebivalcev. Z gostoto 102,4 prebivalca/km² se Slovenija uvršča med redkeje poseljene države EU (v EU je gostota 117,1 prebivalca/km²). Skupna stopnja rodnosti je 1,58 in je blizu evropskega povprečja. Od leta 1991 se je število prebivalcev v Sloveniji povečalo za 107 000, od tega je bilo 80 % priseljencev. Leta 2016 se je iz Slovenije izselilo okoli 15 600 ljudi, priselilo se jih je pa 16 600⁶. Prebivalci Slovenije so dobro izobraženi. Leta 2015 je 27 % slovenskih prebivalcev imelo terciarno izobrazbo.

⁵ Vir: Eurostat (2015).

⁶ Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Slovenija je ena najbolj uspešnih novih držav članic EU. Leta 2016 je BDP na prebivalca znašal 19 576 EUR⁷. Po izračunu standardne kupne moči je dosegel 83 % evropskega povprečja (leta 2005 je bil 87 %)⁸. S to oceno se Slovenija nahaja na 16. mestu v Evropski uniji. Kohezijska regija vzhodna Slovenija je v letu 2010 dosegla samo 82,7 % slovenskega povprečnega BDP, medtem ko je kohezijska regija zahodna Slovenija v istem letu dosegla 119,5 % povprečnega BDP.

Gospodarska kriza je Slovenijo hudo prizadela. Stroški reševanja bank v težavah so proračunski primanjkljaj povečali na 14,7 % BDP v letu 2013 in na 5,3 % leta 2014. Javni dolg je s 53,8 % BDP leta 2012 zrasel na 82,6 % leta 2015⁹.

Od leta 2014 pa je okrevanje vidno in stabilna rast pomaga zmanjševati brezposelnost in proračunski primanjkljaj. Po tem, ko je stopnja brezposelnosti leta 2013 dosegla 10,1 %, se je začela postopoma zniževati in je leta 2017 padla na 6,8 %. Stopnja zaposlenosti je višja od 70 %. Primanjkljaj je leta 2015 zaradi prizadevanj za fiskalno konsolidacijo in trdne rasti spet padel pod 3 % BDP. Hitra pospešitev gospodarske rasti od sredine leta 2016 je pripomogla k nadaljnjemu zmanjšanju primanjkljaja na ocenjenih 0,7 % BDP v letu 2017.

Razpredelnica 3: Realna rast BDP (%)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Slovenija	-7,8	1,2	0,6	-2,7	-1,1	3,0	2,3	3,1	5,0
EU	-4,3	2,1	1,7	-0,4	0,3	1,8	2,3	2,0	2,4

Vir: Eurostat.

Razpredelnica 4: Javnofinančni primanjkljaj/presežek (% BDP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Slovenija	-1,4	-5,8	-5,6	-6,7	-4,0	-14,7	-5,3	-2,9	-1,9
EU	-2,5	-6,6	-6,4	-4,6	-4,2	-3,3	-3,0	-2,4	-1,7

Vir: Eurostat.

Razpredelnica 5: Javnofinančni dolg (% BDP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Slovenija	21,8	34,6	38,4	46,6	53,8	70,4	80,3	82,6	78,5
EU	60,7	72,7	78,3	81,0	83,7	85,6	86,5	84,5	83,2

Vir: Eurostat.

⁷ Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

⁸ Vir: Eurostat.

⁹ Po poročilo EIU o posameznih državah in podatkih Eurostata.

Razpredelnica 6: Stopnja zaposlenosti glede na spol (starostna skupina od 20 do 64 let)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Slovenija	73,0	71,9	70,3	68,4	68,3	67,2	67,7	69,1	70,1
EU	70,3	69,0	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1

Vir: Eurostat

Razpredelnica 7: Skupna stopnja brezposelnosti (%)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Slovenija	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9,0	8,0	6,8
EU	9,0	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4	8,6	7,6

Vir: Eurostat

Slovensko gospodarstvo je izrazito usmerjeno v izvoz. Leta 2017 je izvoz dobrin in storitev doprinesel 82,2 % slovenskega BDP. Obenem pa je uvoz dobrin in storitev doprinesel 72,6 % slovenskega BDP¹⁰. Največje države izvoza so Nemčija (20,7 %), Italija (11 %), Hrvaška (8,3 %) in Avstrija (7,9 %). Glavne države uvoza so Nemčija (19,2 %), Italija (15,4 %), Avstrija (11,3 %) in Hrvaška (6,2 %). Glavno izvozno blago so cestna vozila (14,8 %), medicinski in farmacevtski proizvodi (10 %), električni stroji (9,9 %) in splošni industrijski stroji (5,4 %). Glavno uvozno blago so cestna vozila (13,3 %), električni stroji (6,6 %) in naftni proizvodi (5,8 %). Leta 2016 je bil slovenski izvoz višji od uvoza za 4 %¹¹.

Na področju gospodarstva vzhodna regija velja za manj razvito. Zaznamuje jo predvsem kmetijska dejavnost, saj predstavlja več kot 70 % slovenskih kmetijskih gospodarstev in večino kmetijskih površin. A kmetijstvo le skromno prispeva k bruto dodani vrednosti. Industrija, ki združuje tradicionalne in sodobne panoge (rudarstvo, tekstilne, avtomobilske, farmacevtske in elektrotehnične dejavnosti), prispeva veliko večji delež (okoli 40 %). Ta regija ima pa prav tako pomembno vlogo pri zagotavljanju energije za državo, saj se tam nahaja večina energetske infrastrukture, pa tudi edina jedrska elektrarna. Največ delovnih mest je v industriji, in sicer 44 % vseh delovnih mest¹².

3. Kohezijska politika v Sloveniji za obdobje 2014–2020

Za programsko obdobje 2014–2020 je bilo Sloveniji iz skladov ESI dodeljenih 3,87 milijard EUR (vključno z EKSRP in ESPR). Skupaj z nacionalnim prispevkom v višini 1,02 milijarde EUR ima Slovenija na voljo 4,9 milijarde EUR sredstev za podporo socialno-gospodarskega razvoja države¹³.

Slovenija je upravičena do 3 255 000 000 EUR sredstev evropske kohezijske politike (ESRR, ESS in Kohezijski sklad), od katerih je 159 800 000 EUR namenjenih finančnemu instrumentu za povezovanje Evrope (CEF; za promet), 92 000 000 EUR za pobudo za zaposlovanje mladih, 21 000 000 EUR za Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim in 64 000 000 EUR za programe v okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja. Dodatnih 837 800 000 EUR bo namenjenih razvoju kmetijskega sektorja in podeželja iz sklada EKSRP in 24 800 000 EUR za ESPR¹⁴.

¹⁰ Vir: Eurostat.

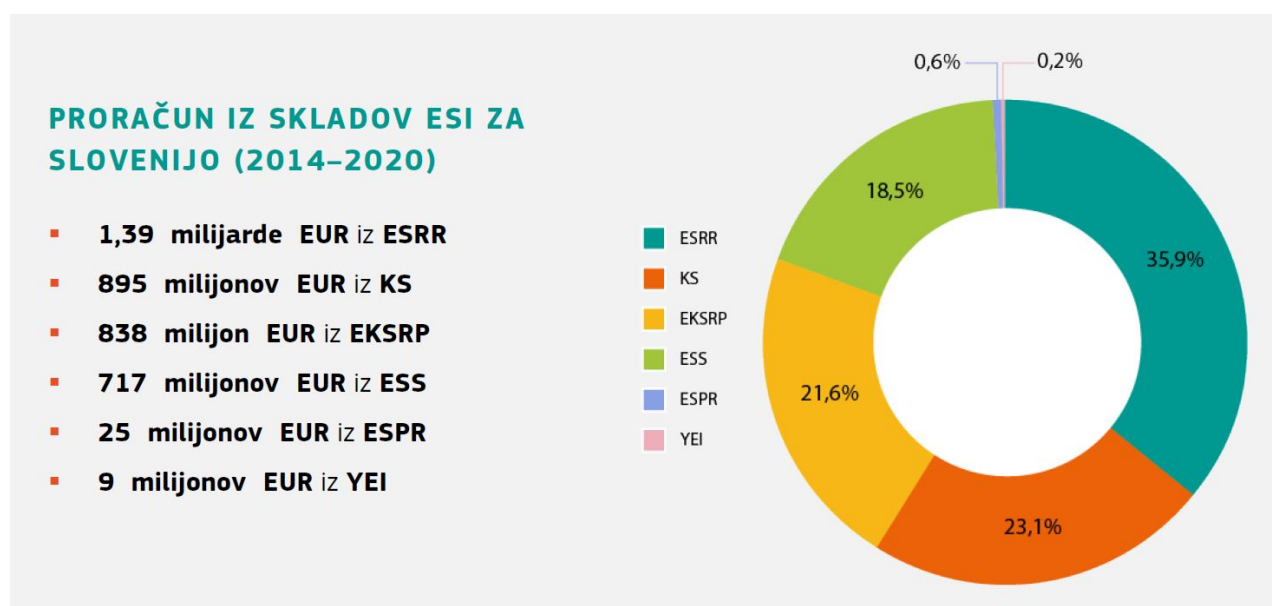
¹¹ Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

¹² Vir: Partnerski sporazum.

¹³ Evropska komisija, [Evropski strukturni in investicijski skladi](#), podatkovni list, 2016.

¹⁴ Povzeto po: Evropska komisija, povzetek Partnerskega sporazuma za Slovenijo za obdobje 2014–2020.

Graf 1: Proračun iz skladov ESI za Slovenijo (2014–2020)

Vir: Evropska komisija, Evropski strukturni in investicijski skladi, podatkovni list, 2016.

Za potrebe kohezijske politike EU se Slovenija deli na dve NUTS 2 regiji: bolj razvita kohezijska regija zahodne Slovenije in manj razvita vzhodna Slovenija. Zahodna Slovenija je upravičena do 847 000 000 EUR medtem ko je manj razvija vzhodna Slovenija upravičena do 1 260 000 000 EUR. Kohezijski sklad je namenjen celotni državi (1 055 000 000 EUR).

Zemljevid 3: Regije kategorije NUTS 2 v Sloveniji

Vir: Evropska komisija

Partnerski sporazum za Slovenijo navaja naslednje izzive in prednostne naloge za naložbe:

- naložbe v raziskave, razvoj in inovacije, konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje (ESRR in ESS);
- infrastruktura, s katero bi dosegli boljše okoljsko stanje, trajnostno uporabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje z viri (KS in ESRR).

Kohezijska politika se bo izvajala s 1 operativnim programom, ki ga bodo sofinancirali ESRR, ESS in KS (za obdobje 2007–2013 so bili 3 operativni programi).

Osredotočanje sredstev na omejeno število prednostnih nalog je ena glavnih značilnosti prenovljene kohezijske politike. Za Slovenijo je tematska osredotočenost okoli 80 % odhodkov ESRR (77 % za manj razvito regijo vzhodne Slovenije in 83 % za bolj razvito regijo zahodne Slovenije) namenjena raziskavam in inovacijam, informacijski in komunikacijski tehnologiji, konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij ter nizkoogljičnemu gospodarstvu. Okoli 70 % sredstev ESS bo namenjenih zaposlovanju in vseživljenjskemu učenju.

Delež dodeljenih sredstev ESS iz sklada ESI znaša 34 % (716 900 000 milijonov EUR) in je nad zahtevano spodnjo mejo, ki znaša 29,3 %. Prav tako je 20,2 % sredstev ESS namenjenih ukrepom za spodbujanje socialne vključenosti.

Veliko pozornosti se namenja tudi teritorialni razsežnosti kohezijske politike, zlasti na področju trajnostnega razvoja mest in dostopa do javnih storitev. Vsaj 5,12 % vseh skupnih sredstev ESRR bo namenjenih dejavnostim za trajnostni razvoj mest, ki bodo potekale v Sloveniji, predvsem s pomočjo instrumenta za celostne teritorialne naložbe (CTN) v mestnih občinah. Vsaj 5 % prispevkov EKSRP bo namenjenih lokalnemu razvoju, ki ga vodi skupnost, in ki bo prejel 41 800 000 EUR iz sklada EKSRP, dodatnih 5 000 000 EUR iz sklada ESPR in 30 000 000 iz sklada ESRR. Približno 20 % dodeljenih sredstev je namenjenih uresničevanju ciljev v zvezi s podnebnimi spremembami.

Evropsko kohezijsko politiko za obdobje 2014–2020 izvaja Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Trenutno jo vodi ministrica Alenka Smerkolj. Tesno sodeluje z ministrstvom za kmetijstvo in ministrstvom za okolje.

4. Evropsko teritorialno sodelovanje in makroregionalne strategije¹⁵

V programskem obdobju 2014–2020 Slovenija sodeluje v 13 programih evropskega teritorialnega sodelovanja: štirih čezmejnih, petih nadnacionalnih in štirih medregionalnih.

Čezmejni programi, v katerih Slovenija sodeluje v obdobju 2014–2020, so v povprečju prejeli 26,98 % manj sredstev od ESRR kot v predhodnih programskih obdobjih. Slovenija sodeluje v naslednjih štirih čezmejnih programih:

- program sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Avstrija (proračun programa: 57,2 milijona EUR);
- program sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Madžarska (proračun programa: 18,6 milijona EUR);
- program sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Hrvaška (proračun programa: 55,7 milijona EUR);
- program sodelovanja Interreg V-A Italija-Slovenija (proračun programa: 91,7 milijona EUR).

¹⁵ Ta del temelji na partnerskem sporazumu in spletni strani Službe Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko www.svrk.gov.si.

Slovenija sodeluje v naslednjih petih nadnacionalnih programih: Alpski prostor, Srednja Evropa, Jadransko–Jonska regija, Sredozemlje in Podonavje.

Zemljevid 4: Nadnacionalni programi: Alpski prostor in Srednja Evropa

Vir: Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko www.svrk.gov.si.

Zemljevid 5: Nadnacionalni programi: Jadransko–Jonski in Sredozemlje

Vir: Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko www.svrk.gov.si.

Zemljevid 6: Nadnacionalni program za Podonavje

Vir: Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko www.svrk.gov.si.

Razpredelnica 8: Celoten proračun za nadnacionalne programe (v milijonih EUR), vključno s tehnično podporo

Program	Skupaj	ESRR	IPA	Država
Srednja Evropa	299,0	246,6	0	52,4
Alpski prostor	139,8	116,6	0	23,1
Sredozemlje	264,9	224,4	9,5	31,0
Jadransko–Jonska regija	117,9	83,5	15,7	18,8

Vir: Nadnacionalni in medregionalni programi Evropskega teritorialnega sodelovanja v obdobju 2014–2020, Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. <http://www.svrk.gov.si/>

Slovenija sodeluje v naslednjih štirih medregionalnih programih: INTERREG EUROPE, INTERACT, ESPON in URBACT.

Slovenija prav tako aktivno sodeluje pri izvajanju treh makroregionalnih strategij EU.

- Strategija EU za Podonavje (EUSDR) Ta strategija vključuje dele devetih držav EU (Nemčija, Avstrija, Madžarska, Češka, Slovaška, Slovenija, Bolgarija, Romunija in Hrvaška) in 5 držav, ki niso članice EU (Srbija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Ukrajina in Moldavija).
- Strategija EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) Vključuje Pomorsko strategijo za Jadransko in Jonsko morje. V njej sodelujejo 4 države članice EU (Hrvaška, Grčija, Italija in Slovenija) in 4 države, ki niso članice (Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Srbija).
- Strategija EU za alpsko regijo (EUSALP) Vključuje 5 držav članic EU (Avstrija, Francija, Nemčija, Italija in Slovenija) in 2 državi, ki nista članici EU (Lihtenštajn in Švica).

Zemljevid 7: Strategija EU za Podonavje

Vir: Spletna stran strategije EU za Podonavje (EUSDR) <https://www.danube-region.eu/>

Zemljevid 8: Strategija EU za jadransko-jonsko regijo

Vir: Spletna stran strategije EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) <http://www.adriatic-ionian.eu>

Zemljevid 9: Strategija EU za alpsko regijo

Vir: Spletna stran strategije EU za alpsko regijo (EUSALP) <https://www.alpine-region.eu>

Disclaimer and Copyright

The content of this document is the sole responsibility of the author and any opinions expressed therein do not necessarily represent the official position of the European Parliament. It is addressed to the Members and staff of the EP for their parliamentary work. Reproduction and translation for non-commercial purposes are authorised, provided the source is acknowledged and the European Parliament is given prior notice and sent a copy.

© European Union, 2018.

Contact: Poldep-Cohesion@ep.europa.eu

This document is available on the Internet at: www.europarl.europa.eu/supporting-analyses